

Óli Jacobsen

BJARGINGARBRØGD Í SVÍNOY

2. partur

Nú leygardagin verður minnisvarðin avdúkaður fyri teir svínóyingar, sum eru deyðir av vanlukkum á sjógv og á landi. Hetta er seinni partur av hugleiðingum um fólk og lív í Svínøi. Í fyrri partinum bleiv greitt frá Mallu Jacobsen, sum livdi alla seinastu öld, og sum er ein rættilig ímynd av liviumstøðurnar í hennara tíð.

Eitt dømi er, tá ið hon sum ung skuldi fara úr Svínøi til Havnar við einum ulla-sekki. Fyrst varð hon førd við báti yvir á Depil á Borðoyinni. Hagani var gingið yvir fjøll til Klaksvíkar, har tað varð gist. Dagin eftir var farið við báti til Gøtu, har eisini mátti gistast, til fartur var til Havnar. Dagin eftir var farið til gongu yvir á Skipanes, hagani mjólkarbáturin fór til Havnar. Í dag kann sami túrur gerast uppá 15 minuttir við tyrlu!

Tað at vera fiskimannakona og ikki minst á eini útoyggj hevur kravt sín “mann”. Konan skuldi jú skipa fyri stórt sæð øllum.

Og Malla var ótrúliga røsk. Tá ið hon var um tey 100 árin bakaði hon framvegis breyð, og tey vóru knøðað á gamla hátt. Boksir var altíð full av breyði, tí fall hon frá, skuldu “dreingirnir” ikki hava breyðmangul fyrstu dagarnar!

Malla varð í Svínøi meginpartin av lívinum. Men kortini upplivdi hon nakað sum fáur annar. Hon hevði verið umborð á einum kavbáti! Tá ið systkinabarnið, Páll Róland, varð føddur í 1924, stóð so illa til, at neyðugt varð at senda boð eftir lækna. Men hesin var staddur í Havn, sum tá hevði kavbátavitjan. Besti móguleiki at fara til Svínøiar var við hesum kavbáti, har Malla saman við øðrum slapp at vitja umborð.

Nýggj vinna í oynni

Jóannes doyði triggjar dagar eftir, at hann hevði sagt á samfelagsmøtum í Havn, at um eitt ár eru fleiri okkara farin foldum frá.

Hóast ta eru fleiri sorgarsøgur í Svínøi, so eru eisini frásagnir um bjargingarbrøgd og um menn, sum bóru boð í bý

Í Svínøi hava eisini verið royndir at menna oynna vinnuliga. Malla og Edvard finga fyra synir, sum allir hava verið raskir sjó- og fiskimenn eins og pápin.

Sonurin, Bjarni, stóð fyri tí vinnuliga virkseminum í oynni við smoltstøðini, sum gav vinnuligu arbeiðsplássini, so leingi hon var virkin.

Smoltstøðin mátti gevast við laksinum, men nú er tað sonurin, Sjúrdur, sum á gomlu alistøðini er í ferð við at byrja aling av rognkelsum, sum skulu vera við til at basa laksalúsum. Hetta er ein rættilig nýhugsan, sum mong fylgja við áhuga.

Kom at skjóta seg sjálvan

Ein syrgilig frásøgn í bókini „Minniligar hendingar“ var henda: Í 1928 hendi ein vanlukka umborð á John Bull, har Símun Poulsen, seinni kendur frá Polo, var skipari. Teir vóru á Eysturlandinum og royndu á Nesgrunninum. Símun spurdi fyrra bestamannin, Jóan Símun í Fugloy, um teir kundu fara at skjóta ritur til agn í lýsingini. Jóan Símun rópti Hans Marius, beiggja skiparan, um at koma við sær. Hans Marius visti ikki, at byrsan var lódd. Tá hann skuldi rætta Jóan Símun hana, gekk skotið av og rakti Hans Marius so meint, at hann doyði.

John Bull sigldi inn á Seyðisfjørðin, lækni kom umborð og staðfesti, at maðurin var deyður. So varð fjarritað til reiðaran, Kjølbro, at spyrja, um teir skuldu koma heim við líkinum. Teir finga alt fyri eitt svar, at tað kundu teir.

Annars var tað mest vanligt, at menn í hesi støðu vórðu jarðaðir í Íslandi.

Hesin tilburður tók Símunni so dygt, at hann fór ikki við, tá ið farið varð avstað aftur at gera túrin lidnan.

Hans Marius hevði ikki ætlað sær at fara við henda túrin, men Símun hevði yvirtalað hann.

Ernestina

Svínøi varð eisini rakt av vanlukkuni við Ernustinu í 1930. Hetta var, tá ið teir sigldu á eitt sker á Suðulandinum eitt illveðurskvöld. Manningin bjargaði sær í fyrsta umfari við at fara upp í rigningin. Men tá ið tað lýsti morgunin eftir, vóru átta av manningini farnir á sjógv og druknaðir. Tummas Thomassen í Svínøi var ein teirra. Tá er tað, at Ziska Jacobsen gjørdi tað bragd, at hann svam í land við eini línu og hetta bjargaði restini av manningini. Sonur Tummas, Kaj, var ein teirra sum varð bjargaður. Ein maður doyði kortini eftir at vera komin í land.

Ein beiggi Ziska, Jákup, búsettist í Svínøi. Tað kann lesast meira um hesa hending

í bókini “Havið tók teir”. Bókin kann eisini lesast á heimasíðuni: www.olijacobsen.com

um nøkur serstøk bjargingarbrøgd, sum ikki eiga at vera gloymd.

Hjalmar Hátún var lærari í Svínøi frá 1924 til 1938. Hann legði dent á at læra børnini at svimja. Tí var ein svimjihylur gjørdur nærindis bygdini.

Hetta kom rættiliga Hjalmar til góða ein dagin í 1935, tá ið Ásbjörg, dóttir hansara, fór á bláman niðri í fjøruni. Hóast hon bara var trý ára gomul, mintist hon hendan dagin so sera væl. Hon mintist, at

Ásbjörg hittir í 2002 sín bjargingarmann, Poul Meyer.

Druknaðu á veg heim av samfelagsmøti

Ein heilt serlig vanlukka rakti Svínøi í 1937. Tveir svínóyingar, Jóannes á Váli og Tummas Jacobsen, høvdu verið í Havn á samfelagsmøtum hjá Brøðrasamkomuni. Á seinasta møtinum sunnukvöldið hevði Jóannes talað og hevði m.a. sagt: “Eitt er vist, at á næstu samfelagsmøtum verða ikki øll, ið eru stódd her, á lívi!” Tá kundi Jóannes ikki vita, at hann skuldi vera millum teir fyrstu.

Mikudagin aftan á, tann 1. desember, fara teir báðir aftur til Svínøiar við Britons Pride. Tá hendi ein vanlukka, og teir báðir druknaði saman við tveimum øðrum. Hetta var sjálvandi ein øgiligur hvøkkur fyri øll og ikki minst fyri samkomuna.

Eisini bjargingarbrøgd

Ein hjún, sum vit blivu sera væl við í Svínøi, vóru Solveig og Poul Meyer Olsen. Tað hava verið nógvar hugnaligar løtur í teirra heimi.

Søgan hjá Poul Meyer var eisini søgan

meðan hon lá á sjónum, fóru svínóyingar at draga bát. Men tá ið báturin var drigin, vóru ongar árar, so farast mátti niðan í bygdina eftir árum. Hetta tók sjálvsagt sína tíð, sum kundi gerast avgerandi fyri móguleikanum at bjarga gentuni. Men tá kom tann 17 ára gamli Poul Meyer leypandi. Hann var longu av bestu svimjarum, og hjá honum var einki at bíða við. Hann legði á bláman og svam út til Ásbjörg og fekk hana til lands. Tá var hon illa stódd, og bæði minnst, hvussu hon tók fast um hálsin á Poul Meyer, so hann mundi mist ondina.

Ásbjörg greiddi frá, at tá hon er á veg niðan í lærarahúsinu, kom pápin stórleypandi í berum undirbuksum. Hetta helt Ásbjörg vera sera flovisligt, og hon spurdi pápan, hví hann ikki var ílatin: “Ja, men eg komi jú at bjarga tær!” Tá hevur pápin sæð tilburðin frá lærarahúsunum, sum eru ovarlaga í bygdini, og hann er lopin avstað, sum hann stóð.

Árið eftir fekk Poul Meyer Carnegie heiðurslønina fyri sítt bragd. Eisini fekk hann 300 krónur í heiðursgávu, sum tá var ein hálv ársløn hjá fiskimanni.